

Fagdidaktiske problem med én eller tre karakterer i norskfaget i studieforberevende retning i videregående skole

Sverre Stausland Johnsen
Universitetet i Oslo
stausland.johnsen@iln.uio.no

Universitetet i Stavanger
15. januar 2013

Kunnskapsdepartementet vurderer etter forslag fra Utdanningsdirektoratet å:

- Senke kravene til språkbeherskelse i sidemål.
- Ha én felles standpunktkarakter for hovedmål og sidemål.

Hvilke utfordringer fører det med seg når det gjelder nynorskens stilling i skolen?

Bokmål står i ei særstilling i Norge:

- Om lag 90% av Norges befolkning er bokmålsbrukere.
- Bokmål er nær sagt enerådende i media.

Konsekvenser:

- Alle er kraftig eksponert for bokmål.
- Alle (med relativ god språkkompetanse) er fortrolige med ordforråd, formverk og ortografi i bokmål.

Nynorsk er 'vanskeligere'

Nynorsk er i ei utsatt stilling:

- Bare 10% av Norges befolkning bruker nynorsk.
- Nynorsk er lite synlig i media.
- Det er svært stor variasjon i ordforråd og formverk blant nynorskbrukere.
- Den nye (2012) rettskrivningsreforma i nynorsk fører til mer usikkerhet om hva som er 'korrekt' nynorsk.

Konsekvenser:

- Folk er lite eksponert for nynorsk.
- Nynorsken folk ser er svært variert.
- Folk flest (også de med relativ god språkkompetanse) er usikre på hva som er 'korrekt' nynorsk ordforråd, formverk og ortografi.

Hvorfor velge nynorsk til hovedmål?

- Elever med nynorsk til hovedmål gjør det like godt i sidemål.
- Elever med bokmål til hovedmål gjør det dårligere i sidemål.

Hva skjer når kravene om språkbeherskelse i sidemål senkes?

- Det blir en *fordel* for alle å velge bokmål til hovedmål.
- Elever fra ‘nynorskkommuner’ vil lettere gjøre det enda bedre i nynorsk som sidemål, siden kravene senkes og de behersker nynorsk relativt godt allerede.
- Det er en fordel for alle å velge bokmål til hovedmål, siden alle (også elever i ‘nynorskkommuner’) er mer fortrolige med ordforråd og formverk i bokmål.
- Det er ei stor ulempe for elever i ‘bokmålskommuner’ å velge nynorsk til hovedmål, siden kravene er høyere og de behersker det dårlig.

Å velge nynorsk til hovedmål blir dermed aldri en fordel, bare ei ulempe.

Hvorfor velge nynorsk til hovedmål?

Hva skjer når standpunktkarakterene i norsk hovedmål og sidemål slås sammen?

- Nynorskelever har en viss fordel med tanke på jobb i det offentlige og i distriktene.
- De har også en fordel i at de i snitt har like gode karakterer i begge målformene.
- Når karakterene slås sammen blir det ikke lenger klart at nynorskelever innehar denne kompetansen.

Elever fra 'nynorskkommuner' mister derfor også her en fordel med å velge nynorsk til hovedmål.

Praktisk konsekvens av å senke kravene i sidemål og å slå sammen karakterene i hovedmål og sidemål:

- Nynorskbruken går raskere ned enn det den ellers ville ha gjort.
- Norsk språkråd: “Skal norsk språkpolitikk endrast, må det gjerast på anna vis enn gjennom reviderte læreplanar”.

Langsiktig konsekvens:

- Framtidige norsklærere vil i hovedsak ha hatt nynorsk til sidemål med lavere krav til språkbeherskelse.
- Det kan føre til enda dårligere nynorskundervisning i skolen.